

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri 5 fl. la
anu.

SPERANTIA.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei“, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Fóia literaria-besericésca.

Organulu teologiloru romani din Aradu.

Foi'a acést'a sub redactiunea colegiale a membriloru societatii de leptura si sub auspiciile superioritatii scolastice
ese de doue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiescearei lune.

**Din caus'a serbatoriloru numerulu de facia
apare cu o septemana mai nainte de terminu. — Din inte-
resu catra onoratii cetitori ai „Sperantie“ numerulu viito-
riu inca va aparé din incidentulu sinodulu eparchialu
nainte de terminu.**

Cristosu a inviatu!

Éta salutarea cu care se intimpina crestinii in
„*diu'a carea a facut'o Dommulu se ne bucuramu si se
ne veselimu in tr'ens'a*“ cu acést'a saluta dara si
„*Speranti'a*“ pre onoratii ei leptori.

„*Precum se stinge fumulu*“ asia se se stinga fo-
culu pericleloru ce incungiura pe natiunea nóstra;
„*pre cum se topesce cér'a de faci'a foculu*“, asia se se
topésca ghiati'a indiferentismulu inteligintiei si eu
deosebire a clerulu nostru nationalu facia cu tener'a
nostra „Sperantia“. Celce a resturnatu pétr'a de pe
usi'a mormentulu, se se arate intelectualminte cu
lumin'a gloriosei Sale invieri, si se intre in inimele
cele incuete pe cum a intratu la invetiaceii sei „fiindu
usile incuete.“

Fia, ca inviarea Mantuitoriulu nostru Isusu
Cristosu se destepete la o viétia noua mai fericita pre
poporulu romanescu.

Fia ea diu'a acést'a de bucuria generala cres-
tinésca, se ne consolideze, se stabiledie o intielegere,
o concordia si incredere reciproca, se alunge demo-
nulu sfasierei si ur'a dintre fratii de unu sange, ca
astfelu „*unii pe altii se ne imbratisiemu*“ si se inain-
tamu pe calea progresulu luptandune contra impe-
diminteloru amenintiatórie.

Clasificarea parochiiloru

Candu ne aflamu in er'a reorganizarei bisericeii
nóstre si sinodulu eparchialu ni sta la pragu nu se
cade a trece cu vederea neci unu midilocu prin care

amu pote devini in o pusetiune mai favorabila pentru
inflorirea si buna starea aceleia; ba fiesce care crestinu
care se intereséza de viitoriulu ei, este poffitu a me-
ditá despre modurile prin cari ne amu pote constitui
o basa pentru edficiulu la care suntemu chiamati a
colucra. Precum o tíera devastata de inimizii, de si mai
tardiu si-dobandesce libertatea si constitutiunea sa de
mai nainte, totusi nu e in stare a se restitui numai
prin legile de mai nainte, ci are lipsa si de legi noue
corespundietóre pusetiunei sale deplorable. Asia stamu
si noi astadi cu biseric'a nationala, carea de seculi á'
fostu pre man'a strainiloru carii au dispusu cu ea dupa
placu, si acuma o amu primitu seraca desbracata de
funduri, góla si lipsita de midilócele, spre a se pote
sustiene si inflori. Facia cu aceste obstacule prin care
suntem inpedecati dela scopurile nóstre, nu avemu de
a face alta, decâtu se ne luamu refugiulu la noi insine,
se ni croimu institiuni acomodate starii nóstre si in-
cetu se incepemu a ne misca catra tienta.

Pana acuma avemu o lege generala, referitóre la
organizatiunea nóstra bisericésca, acést'a e totu odata
bas'a, pe carea trebue se se formeze alte legi speciale,
e trupin'a din carea au se resara ramurile, frundiele
etc. fara de care frupte nu se potu inchipui, ca din
dispusetiunile cele speciale apoi se potemu trage ceva
folóse. Sinódele eparchiale ca corpuri legislative bi-
sericesci, au misiunea de a aduce asemene legi speciale
interesante pentru biserica. Noi nu desperamu pentruca
nu avemu fonduri; biseric'a nu e mosia privata, ci e
posesiunea nnei natiuni care a sustienut'o de seculi
intre impregiurari cu multu mai fatale decâtu ce suntu
astadi; deci dara numai organizatiunea se se incépa
bine si atunci timpulu va arata cà ee póte face unu
poporu desi seracu dar' bine condusu.

In sinodulu eparchialu aradanu din anulu trecut
intre multe alte afaceri s'a atinsu si necesitatea de

reducerea parochielor — după cum amintiserăm și în numărul trecut —; spre care scopu se va sub-strerne unu proiectu de reorganizare pe sinodulu ce se apropia. Încătu ni e cunoscutu acelu proiectu, cu ast'a ocașiune ne permitem a observá. că operatulu Presantiei Sale, bunului nostru parinte Episcopu, pe langa unele modificari corespundietóre impregiurariloru de astadi pôte servi de basa pentru desbaterea speciala în Sinodu. Din punctu de vedere specialu avem numai atát'a a observá în privinti'a atinsului proiectu. că intrensulu nu se face amintire despre *clasificarea parochiiloru*, ce neci decátu nu e consultu a se lasá afára. pentruca ori cum se voru reduce parochiile, totusi voru fi intrensele unele mai *slabe*, altele de *midilocu* și altele *mai bune*: afára de acést'a cu ocașiunea esamenului de cualificatiune inca se observá aceste trei clase de parochii, și potu fi easuri că unii carii au produsu testimonii de parochii slabe se se aléga în parochii de frunte, și din contra. Facenduse acést'a clasificare se nasce emulatiune între candidatii de preoti, ba chiaru și între preotii hirotoniti. —

Necrologu *).

În comun'a *Semlacu* din dieces'a și protopresviteratulu Aradului a repausatu în 23. Februaru a. e. st. v. fostulu parochu localu parintele Petru Ioanescu, în anulu 64 alu viéti și alu 35 alu preotiei sale. Pre fericitulu lu-deplange intristat'a sa socia Iuli'a nascuta nobil'a de *Caracioni*, duoi fii: *Lazaru* și *Teodoru*, *siepte fice*, dintre care patru suntu casatorite, éra trei se affia inca ca fetióre în cas'a parintéseca: fratii lui: *Dimitriu* ablegatu la diet'a Ungariei și *Nicolau* parochu în *Semlacu*; *sororile*, *nepótele* lui și multi consangeni din partea fratiloru și sororiloru lui.

În 25. Februaru la 11 a. m. s'au celebratu ceremoniile funebrale ale repausatului în biseric'a locala, la care au participatu mai multi preoti, investiatori, și locuitori din comunele vecine, fara deschi-linire de nationalitate și confesiune, prin ce s'a doveditu, că densulu a fostu unu pastoriu credintiosu turmei sale; éra acést'a nu a crutiátu ai da ultimele omagii după meritu, adunandu-se în unu numeru fórte însemnatu. Timpulu a fostu favorabilu că-ci erá o di calda și senina. La imormentare au functionatu

*) Unic'a remuneratiune ce o potemu dá preotului pentru ustenecele ce le-a facutu în viéti'a sa, atátu, facia cu biseric'a câtu și cu natíunea, e acést'a ultim'a descriere panegirica; pentru aceea foia nóstra va primi totu deuna și bucurosu asemene necrológe a preotiloru nostri repausati.

Red.

siepte preoti, și după finirea ceremoniei prescrisa, parintele Ioanu Rusu parochulu din Aradu, — cum-natulu repausatului, — a tienutu urmatórea:

Cuventare funebrala.

„Lupta buna am luptatu, alergarea am plinitu credinti'a am pazitu.“

II. Tim. c. 4. v. 7.

Trist'a detorintia ne-au adunatu în locasiulu Dom-nului iubitoru ascultatori! Amu venitu se aratamu onórea cea din urma repausatului confrate alu nostru fostulu parochu în comun'a acést'a, parintelui *Petru Ioanescu*; amu venitu se petrecemu remasitiile pamentesci a le lui la locul de repausu, la mormentu intunecatú; căci elu lupt'a cea buna a luptatu, alergarea a plinitu, credinti'a a pazitu, și acum a puresu pre calea, care duce la vecinicele locasiuri. S'a dusu dela noi pe o cale lunga, din care nu se va mai re'ntóree, ca se ne mai intalnimu la olalta, se ne intrebam de sanitate, și se ne mai convorbim. Este trista mórtea acést'a și pentru biseric'a, și pentru soci'a repausatului, și pentru fii și ficele lui și pentru fratii și sororile lui; căci adunarea credintiosiloru a perdutu pre pastorulu celu bunú; soci'a a perdutu pre sociulu celu credintiosú; fii și ficele lui au perdutu pre parintele celu ingrigitoriu; fratii și sororile au perdutu pre fratele celu iubitoriu. Dintre toti insa ficele lui cele necrescute lu-plangu mai virtosu, căci ele au perdutu mangaerea sa, nadejdea sa, bucuria sa. Ele au asteptatu ca se traesca pana ce le va noroci și pre densele precum a norocitu pre sororile lor au asteptatu ca dragostea lui cea parintéseca se li fia scutu, aপরere, povatiuire în viéti'a carea acum li se deschide inaintea lor. Și pentru aceea s'au leganatu densele sub totu decursulu morbului lui ca și tresti'a de ventu între temere și nadejde. Temerea implé inin'a lor de frica, că va mori tatalu lor, nadejdea érasí le mangaiá, că dóra, dóra va remane în viéti'a. Dar' le-au insielatu nadejdea căci a venitu porunc'a cea mare alui Ddieu, carea cuprinde cerulu și pamentulu și a chiamatu pre tatalu lor la alta viéti'a.

O câtu de nestatornica este viéti'a omului pre pamentu! Trece ca fumulu piere ca cét'i'a, se stinge ca lumin'a: astadi este omu și mane se pogóra în mormentu: astadi infloresce și mane e palidu și vestedu. La acést'a trista nestatornicia a viéti' omenesci pre pamentu cugetandu órecandu proroculu — imperatulu Davidu — astfeliu canta: *omulu, ca iérb'a suntu dilele lui; infloresce ca flórea din campia; candu*

ventulu trece peste ea nu mai este, neci o mai cunosce loculu ei. (Psalmu 102. V. 15.) Éra in psalmulu 89. V. 4. asia canta: Tu reduci pe omu in tierina si dici: re'ntorce-ti-ve fiii ómeniloru ii suntu unu visu, diminéti'a suntu ca iérb'a ce cresce, ce infloresce diminéti'a si cresce dar' sér'a se vestegesce si séca.

Asia pierimu si noi iubit. ascult. de pe pamentulu acest'a, pierimu fara urma ca flórea din campia. O cruce singuratica plantata la fruntea mormentului, arata trecatoriloru, cà in mormentulu acel'a odihnescu osemintele unui crestinu. Dar' dilele vinu si dilele trecu, anii viuu si anii trecu; crucea a pieritu dela mormentu, si nime mai scie, a le cui óse suntu astrucate in mormentulu acel'a. Incet, incetu se sterge si pomenirea repausatului dintre omeni. Càci o generatiune urméza dupa alt'a generatiune, intocmai ca und'a apei, carea curge un'a dupa alt'a; si cei carii vinu mai tardiu, neci cà-si mai aducu aminte de cei ce au fostu mai nainte de ei. — Éta biseric'a acést'a inaltiata de stramosii vostrii intru marirea si laud'a lui Ddieu, sta de o suta de ani, si multi preoti au facutu intrens'a slujb'a Domnului; dara cine dintre voi iubitoru ii mai scie? Numai preotii vostrii candu aducu jertfa fara de sange pe altariu mai pomenescu din pomelniculu bisericeii numele lor si se róga pentru mantuirea sufletelor lor.

Intre numele scrise in pomelniculu bisericeii se afla si numele preotului Simeonu stramosiulu repausatului confrate alu nostru, care a fostu celu din taiu preotu din famili'a Ionesciloru in orasiulu Semlacu. Venise ca pruncu micutelu cu muma sa veduva din Ardealu, si unu locuitoriu de aici de o stare mai buna din viti'a Grozianiloru luandu pre veduv'a de socia, a aflatu multa placere in prunculu Simeonu si l'a datu se invetie carte. Invetiandu tenerulu cu propasire si avendu portare buna, s'a invrednicitu la timpulu seu a fi hierotonitu de preotu pe un'a din parochiele comunei acesteia. Dupa trecerea din viétia a preotului Simeonu a statu parochu in loculu lui fiulu seu Petru, mosiulu repausatului, alu carui nume l'a si dobanditu candu a primitu santulu botezu. Mutanduse la anulu 1812, preotulu Petru la locasiurile cele de susu a urmatu de parochu in parochi'a lui preotulu Teodoru fiulu lui, tatalu repausatului confrate si socrulu meu, care dupa o calatoria de 75 ani pre pamentu a trecut la o viétia mai fericite in anulu 1804, lasandu pre doi fii ai sei preoti in comun'a acést'a, pre Petru la acarui inmormentare ne amu adunatu si pre parintele Nicolau.

Fericitulu preotu Teodoru a avutu mai multi fii si fice, intre cari in domnulu adormitulu preotu Petru a fostu celu mai de virsta. Si fiindu cà preotulu Teodoru, tatalu repausatului, se hierotonise numai cu sciinti'a cartii romanesci, i-a parutu reu, càci tatalu seu nu l'a tramisu la scóle mai inalte, ca se si cascige mai multe cunoscintie si intru invetiaturi si intru limbele straine. „Càci — dicé adeseori — este de trebuintia pentru preotu ca se fia luminatu si cu invetiatura si conuscinti'a limbiloru straine; cu invetiatura pentru ca se póta lumina turm'a cea incredintiata pastoriei lui; cu cunoscinti'a limbiloru straine, pentru cà devenimu in coatingere cu patrioti de diferite nationalitati si ne cade cu greu candu nu ne potemu intielege; si pentru aceea mi-am fostu propusu, pre cei doi fii ai mei pe *Petru* si pe *Mitru* ai trimite la invetiatura cu orice pretiu.“ Si precum si'a propusu a si facutu, si desi-i erá cu greu atiené in acelasi timpulu doi fii la scolile din *Berinu*, *Aradu* si *Pest'a* totusi n'a slabitu ci ca unu parinte bunu, care voesce luminarea filoru sei s'a trudit si i-a luminatu încatu mimai l'a iertatu impregiurarile starei sale cei inguste. Si dupace repausatulu confrate a finitu gimnasiulu si cursurile clericale, casatorindu-se s'a hirotonitu la anulu 1835 de preotu langa tatalu seu, curundu in sa a mersu ca capelanu in *Nadlacu*, pe parochi'a repausatului parochu de acolo *Petru Varg'a*, care erá totu odata si profesoru la institutul clericalu din *Aradu*. Dupa trei ani a capelaniei din *Nadlacu*, unde si-a castigatu complacerea totoror crestiniloru, s'a re'ntorsu érase aicea si a fostu asiediatu de parochu in care slujba slujindu lui Ddieu si ómeniloru intru unu restimpulu de 32 de ani a repausatu in anulu alu 64 alu vietii sale.

Repausatulu confrate a luptatu lupt'a cea buna cu credintia, càci detorintiele chiamarei la care a fostu alesu dela Ddieu le-a implinitu cu dragoste, cu insufletire si acuratétia. A fostu preotu dupa voi'a lui Ddieu si cu onóre inaintea ómeniloru. A indreptatu, a sfatuitu, a invetiatu cu duchulu blandetieloru; a incungiuratu sfad'a si cért'a. Pururea a urmatu invetiaturei St. Apostolu Pavelu: *indreptati cu duchulu blandetieloru*; pururea i-a fostu inaintea ochiloru sufletesci temeulu invetiaturei lui Isusu: „*Porunca nova vi dau, ca se ve iubiti unulu pre altulu precum eu v'am iubit, ca si voi se ve iubiti unulu pre altulu.*“ Ioanu c. 13. v. 34. Si érase: „*Remane-ti in dragostea mea, de ve-ti pazi poruncile mele ve-ti remané in dragostea mea.*“ Ioanu c. 15. v. 10. Si precum a datu invetia-

tura buna turmei cei incredintiate pastoriei lui, asia s'a silitu a fi esemplu intru faptele crestine inaintea omeniloru s'a silitu incatu a statu in puterea lui, ca se implinesca porunc'a Mantuitorului, carea dice: „Asia, se lumuneze lumin'a vóstra inaintea omeniloru, ca vediendu faptele vóstre cele bune, se marésca pre Tatalu vostru care este la ceriuri.“ Mateiu c. 5. v. 16.

Si pentru insusirile lui cele corespudietóre chiamarei preotiesci a fostu distinsu, de catra présantitululu parinte Episcopu alu nostru *Procopiu Ivacicovicu*, fiindu denumitu de asesoru consistorialu si condecoratu cu brau rosu.

Elu a fostu preotu implinatoriu de detorintiele chiamarei sale si a fostu sociu credintiosu, càci densulu a petrecutu 40 ani, cu soci'a sa *Iul'ia* nascuta din nobil'a familia a Coracioniloru din *Peci'a*, in dragoste si in deplina contielegere: a chivernisitu cas'a sa bine si s'a silitu a dá prunciloru pre cari i-a datu Ddiu o crescere incatu numai se póte buna, si incatu numai se pote cere dela unu preotu romanescu, ale carui midilóce suntu fórte subfire. Càci pre cei doi fii ai sei, pre *Lazaru* si pre *Teodoru* dupa ce au finitu gimnasiulu i-a trimisu la studierea sciintieloru juridice, si astfeliu celu mai betranu este advocatu in Aradu si ablegatu la dieta Ungariei, éra celu mai tineru se afla ca jurasoru alu comitatului Aradu, cu locuint'a in *Borosiu-Sebesiu*: despre ficele sale inca a portatu grige, ca parintele celu bunu, casatorindu patru dintre densele cu ómeni onorati, inse cea mai tenera dintre cele casatorite a fostu de slaba norocire, càci repausandui barbatulu, s'a reintorsu éراسi la cas'a parintésca.

Mai suntu inse iubitoru ascultatori inca trei fice ale repausatului confrate, care au natritu nadejde, cumca parintele loru se va ingrigi si pentru densele se le norocésca la timpul seu, precum a norocitu pre sororile loru, si pentru aceea candu au vediutu ele cà a cadiutu densulu pe patalu de dorere s'a cuprinsu inim'a loru de mare intristare, de mare dorere, de mare temere. S'au rugatu ele diu'a si nóptea la parintele celu din ceriuri ca se mai crutie pre tat'a loru, se-lu mai lese in viétia se nu-lu iée din mediloculu loru. Dómne! au disu ele in intristarea loru, in durerea loru, in spaim'a loru. Dómne! nu luá pre tatalu nostru. Dómne! mai lasa pre tatalu nostru, intre noi, vedi Dómne! noi suntem inca tenere si remanemu fara scutire parintésca, fara adapostu parintescu, noi sub aripile lui ne amu scutitu si dragostea lui ne-a adapostitu pre noi, Dómne! nu

luá pre parintele nostru care ne a crescutu, ne a hranitu, ne-a imbracatu si ne-a iubit. „*Eu voui grigi de voi, eu ve voui hrani, eu ve voui iubi*“, dice Domnulu. Eu sum parintele vostru. Cine póta grige de fapturi? Cine silinduse póte fara de voea mea adauge statului meu unu cotu? Priviti la paserile ceriului care neci secera, neci aduna in jitnitia, cine le hranesce pre ele? Priviti la florile campului, neci se ostenescu, neci torcu, si óre nu suntu mai frumosu imbracate, de cum se imbracá Solomonu candu éra intru marirea sa?“ Mat. c. 6.

Asia e Dómne! Tu esti parintele nostru celu bunu si induratu. Tu porti grige de tóte fapturile! Tu imbraci érb'a carea astadi este, si mane se arunca in euptoriu! Tu nutresci paserile dintre care doue se vendu cu unu fileru. Tu hranesce corbiu pustulului si puu leiloru dela tine astépta se li dai mancarea loru.“ Luca c. 12. v. 14. Psalm. 103. v. 22. Dómne candu deschidi tu man'a tóte se implu de bunatate. In tine Dómne punemu credinti'a nóstra, in tine punemu nadejdea nóstra. Tu ne ai intristatu, tu éراسi ne vei mangaiá, càci tu esti parintele celu bunu, care stergi tóta lacrim'a dela tóta faci'a.

Se stergemu lacrimile durerii iubitoru si se ni aducemu aminte, cà pururea suntemu in man'a lui Ddiu: se ni aducemu aminte, cà dela Ddiu amu venitu, si éراسi la Ddiu trebue se mergemu; déca ne amu nascutu, trebue se si murimu. Nu suntemu in patri'a nóstra. Pe globulu acestu pamentescu suntemu numai nescé óspeti, numai nescé venetici, numai nescé calatori. Amu venitu aici se ne pregatimu pentru vecia. Ferice de omulu care cunóscé misiunea sa si intielege chiamarea sa; ferice de omulu care aduce róda in vi'a Domnului, care negutiatoresece cu talantulu care l'a capetatu dela stepanulu seu si va aratá dobanda candu se va cere socóta dela densulu.

Se stergemu lacrimile durerii si se socatimu, cà ce este viétia omului pre pamentu? O! viétia nu este altu ceva decatu o lupta grea si amarnica, o lupta cu o mia de sufeiiintie, cu o mia de neajunsuri, cumia de neplaceri. Spuneti-mi unde este fericirea pre pamentu? Veniti se ne suim in casele bogatiloru si se intrebamu: La voi locuesce fericirea?

Ce respansu vomu capetá? O! la noi nu locuesce fericirea: la noi este multa grige de a pastrá cele castigat, este multa silintia de a mai agonisi pre langa cele agonisite, este multa temere a nu perde cele adunate, la noi nu este fericire. Veniti se ne pogorimu in colibele seraciloru si se intrebamu la

voi locuesce fericirea? ce răspunsu vomu capetá? O! la noi nu este fericire, la noi e lipsa, neavere, fόμε, golatate. Unde dar' vomu cautá fericirea? Acolo susu la tine Domne! acolo este isvorulu vietii; intru lumin'a ta vomu vedé lumin'a; Saturamevoiu candu voiu vedé marirea ta Dómne. Acolo la tine parintele luminiloru a sburatu si sufletulu confratelui nostru eliberanduse de catusile vietii cei pamentesci, a sburatu in fericire. Póte vi s'a imparutu prea lunga vorbirea mea iubitorulu ascultatori, dar' ve rogu mai iertati pucintelu. Nu voiu mai vorbi multe; numai cu vreo câteva cuvinte voiu se me intoreu catra madularii familiei repausatului confrate alu nostru.

Este datina in comun'a acést'a la ingropatiune, ca preotulu se céra pentru repausatulu iertatiune dela cei remasi ai lui. Voiti voi conmadularii familiei repausatului parinte se facemu acést'a? Au nu l'a-ti iertatu voi pre elu? Au n'a fostu elu parintele celu iubitoriu si ingrigitoriu? Au n'a fostu bucuri'a lui norocirea vóstra? Au n'a facutu tóte ce numai se potu cere dela parintele familiei? Cugetandu la aceste credu, cà l'a-ti iertatu, nu numai cu gur'a si cu budiele, ci cu tóta inim'a vósta, cu totu sufletulu vóstu, si pentru aceea socotescu, se nu mai inmarimu intristarea, caci este de ajunsu mare. — Un'a este ce ve rogu in numele repausatului: Se ve iubiti la olalta, se nu uitati neci odata, cà sunteti frati si sorori, dar' mai virtosu se iubiti pre mam'a vóstra doiosa care de acum are de a ve fi tutororu si tata si mam'a, dar' mai virtosu sororiloru vóstre, care se afla incà in cas'a parintiloru vostri. Se o manganeti in intrisarea ei se o cercetati in singurutatea ei, se o ajutati in lipsele ei, ca se cunoșca si ea si omenii, ca a' crescutu fii buni si fiice bune, pre *Cristin'a* si pre *Lazaru* si pre *Helen'a* si pre *Teodoru* si pre *Persil'a*, si atunci de s'a si luat u parintele vostru dela voi, totusi binecuvantarea lui Ddieu va remane in midiloculu vostru.

Asemene sum convinsu cumea si fratii si sororile repausatului, cu care a' crescutu si 'a petrecutu dilele cele fericite a le prunciei sale in cas'a parintiloru sei lu-érta din tóta inim'a, caci de-apururea au vietniutu in dragoste fratiésca si ura si cérta a fostu departe dela ei.

Era voi credintiosiloru poporeni ai repausatului preotu si toti crestinii bisericeii acesteia pentru cari fiertatulu adese-ori a' adusu jertfa pe altariulu Dnului, si s'a rogatu ca se ve dariésca Parintele celu de susu tóta darea cea buna, si totu darulu de sevirsitu: rogati-ve si voi pentru elu, ca se asiedie Ddieu sufletu-

lu lui unde stralucesce lumin'a vietii; cáci densulu lupt'a cea buna a' luptatu, alergarea a' plinitu, credinti'a a' pazitu Aminu.

Cultur'a si ramurile ei. *)

(Finea)

V. Déca n'ati perdutu paciinti'a on. ascultatori vinu a ví vorbí despre cultur'a politica.... Dvóstre taceti, prin urmare consimtitu. Ei bine, continuediu.

Cultur'a politica e amplificarea culturai scientifice. Sub cultur'a politica nu 'ntielegemu frasele diurnalistice, nu disputele parlamentare, nu recitarea ordinatiuneloru mai 'nalte, neci politica frecuentatoriloru de cafene, cu atátu mai pucinu esagerarile unoru politici intre pocale. — ci dela unu omu cu cultura politica asceptamu ca se documentedie o consentire factica pentru caus'a si binele comunu. Unu individuu indiferentuu facia cu o astfelu de politica, intre impregiurarile de adi, nu póte avé prerogativa la cultura, fia ca elu se scia filosofi'a lumii intregu, de órece cultur'a politica nu e unu altu-ce de câtu: iubirea patriei, a natiunei, nisuinti'a pentru binele comunu. Prin urmare omu cu cultur'a politica numai unu atare póte fi, care si-iubescu patri'a, natiunea sa, pentru cà numai elu traescu in legatura intima, armoniósua cu natiunea sa, cu interesele mari ale omenimei. Cultur'a, libertatea cuvintului, a fapteloru conscientiósu, egalitatea drepturiloru, aceste sunt atari concepte, cari stau intr'unu nessu comunu si sunt factorii cei mai potinti intru promovarea culturai, a civilizatiunei umane. Acel'a, care are inima atátu de impetrata de privescu cu indeferentia, fora emotiune sufletésca brutalitatile Rtsiei facia cu Polonii, acarui simtiu de umanitate nu se revoltédia audindu de barbariile ce le comitu prusii, nemtii cei culti (?) in rebelulu presinte cu poporulu si prinsonerii francesi, si in fine acarui sange nu se 'nferbenta facia cu totu arbitriulu, despotismulu si crudelitatea: unu atare dovedescu total'a lipsa de cultur'a; da, spiritulu aceleluia e demoralisatu, e degradatu pana la categori'a animaleloru fora sufletu. Adeverat'a cultura politica totu de una e celu mai siguru medilocu contra retécirei opiniunei publice, ea este compasulu intre vélurile turburate de seducatorií popóreloru, intre contrastele pareriloru, fanatismulu, netolerantieí si e arm'a contra acelei lipse a vietiei sociale, carea de atâtea ori, si atátu de cumplitu a turburatu pacea popóreloru, si a stateloru. Estinderea solidaritatii

*) Vedi nr.ii, 3, 4 si 6.

a simțiurilor politice e foarte de lipsa, mediocritățile spre acestu scopu sunt diurnalele politice; din ce conchidem că chiamarea diurnalelor nu este aceea, ca acele se adune partizani caruiva, ci ca din științele politice, din dreptulu națiunii, al statului din economi'a națiunale se distribuie cunoștințe, acele se le aplice asupra evenimentelor cotidiene politice, se le puna în paralela cu esperințele istoriei, cu principiile filosofice. Se desbata chestiunile cotidiene din punctu de vedere nepartiale și fora pasiune, cu unu cuventu se descepte, se estinda cultur'a politica.

VI. În fine dnilor, vinu se vi vorbescu despre ramulu ultim alu cultur'e și adeva despre cultur'a morala. Caus'a, cumca acestu ramu vine la finea modestei mele diseri, nu jace nici de cumu în împregiurarea, că dora acestu ramu ar fi de cea mai mica însemnatate, nu, ma din contra, e celu de mai mare momentu în viața, e acelu ramu, acaru decadinta, a ruinatu Roma antica, a disolvatu imperiulu lumii, a subjugatu Grecia marția. . . . Motivulu care l'am avutu în vedere candu lasaiu ramulu acest'a la finea celor'alte este acel'a, că desbatendu ramurile premerse a le cultur'e din acele voiu se tragu o paralela, o consecința la acest'a alu morali și se-lu espunu ca pe unu atare, pre care se baseadia toate cele lalte, carele e isvorulu, sorgintele cristalinu a cultur'e întregi.

Cultur'a morala se manifestă în exerciarea virtuților creștinesci. Aceste sunt margaritalele cele mai lucitoare, cele mai prețioase ascunse în inimă, în spiritulu omului necorupt; și precumu margaritarele naturale numai prin scrutarea neobosivera a marinarului se scot din adunculu mării la lumina, și precumu aurulu, diamantulu și alte metale nobile numai prin prob'a focului și dovedescu tari'a, validitatea lor; așa și virtutele creștinesci mai vertos în tempestățile ce se ivescu pe orizontele vieții cotidiene omnesci se manifestă în unu modu mai eclatant: numai în astfelu de împregiurări se potu distinge mai evidentu, cumca adeva sunt acele adeverate, sunt acele eflusulu simțimintelor sincere filantropice, seu numai nescie prefaceri provenite din unu interesu ôre-care, precumu eră buna ôra portarea fariseiloru cari numai pentru aceea faceau fapte filantropice, ca se se marșea de către ômeni, er nu din indemnulu carității, iubirei de Ddieu și a de aprôpelui; cultulu ddiescu lu-faceau numai din formalitate esteriôra; pentru aceste a disu *Cristosu* despre ei; „*Poporulu*

acest'a numai cu buțiile me onorédia, er inim'a lui departe este dela mine“

Cultur'a morala și-are de basa și mandatele ddiesti, santele cuvinte a le lui *Cristosu*, cuvintele, cari leau rostitu la întrebarea: „*invetatoriule! care este porunc'a cea mai mare?*“ la ce invetatoriulu *Cristosu* a respunsu: „*se iubesci pe de aprôpele teu, ca însuti pre tine*“. Etă! criteriulu moralulu creștinescu, etă simburulu moralității din care resaru plantele virtuților! etă principiulu, care ni dă directiva în viața acest'a, principiulu după care trebuie se ni cultivamu moralulu creștinescu, elu e principiulu de caritate, dragoste creștină, elu trebuie se servă de basa virtuților omnesci. Conduita omului, conformu acestui principiu, dă garanti'a cea mai infalibila cultur'e morale. Radiele luminei aprinse de evangeli'a lui *Cristosu* sau resăratu preste totu pământulu, pentru că au aprinsu în sufletele ômeniloru schința cea mai sacra a cunoșterei și iubirei de Ddieu și a de aprôpelui și caldura ei a produsu resarirea fructelor virtutei, a moralității.

Cu cultur'a morala stă în unu nescu stensu și cultulu religionar, prin care omului i-se dă invetături și indemnuri pentru de a se cualifică în cultur'a morala. Înse aci trebuie observatu ca cultulu religionar se nu trêca în fanatismu, de ôrece acest'a nu numai că nu promovédia interesele și scopulu cultur'e morale, ci lu-impedeca și de multeori degenerédia în netoleranța religionară; așa d. e. sunt individi. — legione — acaroru iubire facia de religiuna ce o marturisescu trece în fanatismu, și condusi de spiritulu acestu periculosu despretiuescu, insulta, ma înca se pórta cu netoleranța și persecuta pe marturisitorii altei credințe, religiunea lor o tienu de infalibila, santa, și așa dicu și propunu prin catechisele lor, că omulu numai în un'a și aceea-si religiune, care o au ei, și-pôte casciga mantuire. . . . Astfelu de idei nu se potu timbră cu unu altu ceva decâtu cu epitetele de credința ôrba, principii seducătoare, cu cari n'au alt'a intențiune, decâtu a cumpară, mai bine disu, a însiela câtu mai multi creduli sub flamura religiunei lor.

Ca cultur'a vreunui individuu se fia completa, are neîncungiurata lipsa de a posiede în prim'a linia cultur'a morala, de ôrece în adeveru numai acest'a face din omu — omu. E o caracteristica la acei individi culti, cari posiedu și o adevărata cultura morala, acea esperința, cumca acești ômeni de regula posiedu totu odata și simțimintele cele mai simpatetice

facia cu deaprópele lor, fia acest'a tocmai din gradulu celu mai inferioru alu cultur'ei, ei se punu prin faptele lor in unu stadiu, fora vatemarea ambitiunei si fora a perde ceva din caracteru si reputatiune, cu ultimulu omu din privinti'a intelectuala, va se dica satisfac' d'isei Mantuitoriului: „*Celu ce va se fia între voi mai mare se fia tuturoru servu.*“ Eta dar, ! din aceste e fôrte evidente cã cultura morala e fonte ce lu limpede in acarui aduncime se potu vede margaritarele cultur'ei adeverate. — In fine e nene-gaveru, cã fiindu cultur'a morala eflusulu invatiaturiloru religiunei, aceea o midiloceste mai vertosu biserice'a. Acést'a se pôte deduce si din problem'a bisericei, care nu e alta decãtu: „*a desceptã in crestini nedivial'a pentru perfeptiunarea sufletesca si intelectuale, pentru imbogatirea mîntei cu invetiaturi reali si pentru cultivarea inimei si a simtiemintelor, a face pre ei straini pe cãtu se pôte de ori ce slabitiuni si patimi, a desceptã in ei parerea de reu pentru pecate comise si nesuintie a aduce roduri vrednice de pocaintia, si in fine a face din omu pe omulu simtitoriu si cugetatoriu cã este plasmuitu dupa chipulu si asemenarea lui Ddiu, carele voesce ca toti omenii se fia fericiti, si se vina la cunoscerea adev'ului, cãci astfel vietuindu omulu va coresponde destinului seu si se va face modulariu vrednicu alu bisericei care este trupulu lui Cristosu.*“ (Comp. de drept. can. de Andreiu B. de Siagun'a. Metroplitu.)

Ramurile aceste diferite ale cultur'ei compunu cultur'a intréga a mîntei, a spiritului, inimei si a simtiului umanu. Prin cultura traeste omulu in armonia cu sine si cu lumea intréga. . Cultur'a e stabila „*furii nu o s'epa, molii nu o manca.*“ Ea este garanti'a infalibila a fericirei omenesce. Acést'a e aceea decóre a sufletului, carea respandesee lumina a supra spiritului omenescu. Acést'a constitue aceea punte, carea conduce pre omu din starea naturala in imperiulu libertatii si a independintiei, carea lu-radica din stadiulu isolatu si lu-face apartieninte civilizatiunei timpului. Calea, ce ne conduce la cultura este lunga. Ea se incepe la educatiunea primitiva a baetului, si asia cu incetulu se radica pan' la gradulu celu mai 'naltu, unde i-se pune la privirea ochiloru spirituali asiom'a oracului delficu „*Cunosctete pre tine insuti*“ si care a devenitu la acést'a cunoscintia, acel'a pururea si-vede preserata carier'a vietii cu florile cele mai frumóse ale bucuriei si a fericirei ce o afla in vietia sociala pamantésca.

G. Morariu.

Nr. 165.
Epitrop 41. 1871.

Circulariu.

Catra tote comitetele protopresviterali si parochiali, subma-nuate consistoriului eparchialu gr.-orientalu alu Aradului.
(*In privinti'a asecurarei averei nemiscatória a bisericei, — respective a titlului de proprietate alu acelei'a in cartile funduarie.*)

Dupa Inventariile intrate de la comitetele parochiale despre starea averiloru miscatorie si nemiscatorie ale bisericelorú nóstre de prin comune; si dupa alte informatiuni positive, din partea acestui consistoriu s'a esperiatu: cã averile nemiscatorie ale bisericei nóstre romane greco-orientale cumu sunt, cele *intravilane* si *estravilane* bisericesci, parochiale si scolarie, nu sunt destulu de bine, si precisu inscise in registrele cartiloru funduarie, mai vertosu cu privire la titulu de proprietate nealienabilu alu lor.

Asemene defectuosa si dubia inscriere a titlului de proprietate in cartea funduaria, nu numai cã nu dá suficienta garantia pentru nealienabilitatea averei nemiscatória a bisericei nóstre, — ei o pote chiaru espune la nesce pretensiuni nejustificabile si daunóse, m'a si la procese eventuali; dreptu aceea. — avendu consistoriulu eparchialu in vedere dispusetiunile statutului organicu cuprinse in Art. II. §. 23. alinea 2., cu scopu de a preveni si evita veri ce consecintie daunóse pentru averea nemiscatória a bisericei nóstre greco-orientale. — in siedintia plenaria din 15. Ianuaru a. c. au aflu de neincungiurabila lipsa a dispuee in acést'a privintia urmatoriele:

1. Afara de biserica si scóla, tote pamenturile *intravilane*, si *estravilane* cumu sunt fundurile pre cari se afla edificiele parochiale si scolarie; pamenturile bisericelorú *estravilane* si ale scóleloru, — apoi ale sesieloru parochiale asisderea *estravilane*, — destinate preotimei numai in chipu de dotatiune spre usufruptu pana ce sunt infunctiune, cadu sub categoria *averei nemiscatória a bisericei nóstre*.

2. Tóte acelea carti funduarie trebue rectificate — pe calea reclamatiuniloru prescise de lege, — unde titlulu de proprietate alu amintiteloru averi este defectuosu ingregistratu adeca, unde averile de categoria celoru atinse in punctulu precedente nu se voru afla apriatu inscise pre numele respective, sub titlulu celu adev'ratu si legalu alu bisericei romane greco-orientale.

3. Cu luarea mesuriloru coresponditorie si necesarie pentru scopulu esoperarei de rectificare a registreloru cartei funduarie, — acolo unde se vá areta neevitabila trebuintia, senatulu epitropescu este insarcinatu din partea consistoriului plenariu cu aceea autorizare: cã se 'si procure datele necesarie prin midilocirea concernintiloru protopresviteri, — pe bas'a caror'a voru fi de a se face reclamatiunile catra auctoritatea cartei funduarie — prin fisculu consistorialu.

4. Pentru procurarea datelorú autentice si necesarie despre inregistrarele amintiteloru averi nemiscatorie ale bisericei nóstre in protocolulu cartei fun-

duaria, prin midilocirea concernintiloru protopresviteri districtuali respective a comiteteloru protopresviterali se receru urmatoriele informatiuni prealabili:

a). Cumu si sub ce nume, *titlu de proprietate*, se afla de presinte inregistrata averea nemiscaroria a bisericeii nostre aflatoria in fiesee care comuna?

b). Ce numire au averile nemiscatorie si anume:

c). *Sesiele parochiale* estravilane, — ce sunt destinate preotiloru functiunarispre usufruptuire in chipu de dotatiune.

d). Estravilanele, ce sub nume de „*pamentulu bisericeii*“ se esarendeza pentru semanaturi de bucate, — crestiniiloru:

e). Estravilanele, ce se numescu „*pamentulu scoliei*“ si sunt impreunate cu dotatiunea respective emolumintele invetiatoriloru concerninti in functiune:

f). Intravilanele ce se numescu „*fundulu parochiale*“ — pre care se afla zidita casa preotului functiunariu; seu macaru si alte edificie publice ale confesiunei nostre.

g). Intravilanele numite „*fundulu scoliei*“ pre care se afla edificiuulu ziditu pentru scola si locuintia invetiatoriului functiunariu.

Aceste sunt de a se eruá si constatá cu tota esactitatea si precisiunea din protocolulu cartei funduarie; apoi catra aceste este de lipsa a se sci:

h). Ce feliu, si cate realitati — adeca edificie bisericesci si scolarie sunt, care cadu asemene in categoria *averei nemiscatoria — nealienabila* a bisericeii nostre si cumu sunt inregistrate in protocolulu cartei funduarie a respectivei comune?

Spre scopulu acestá se trimitu concernintiloru domni protopresviteri in alaturare sub % tabelele impartite in rubrici, — care pe langa datele mai susu espuse contienu mai departe intrebarile despre:

i). Numerulu *conscriptiunalu* alu casei, sub care sau inserisu edificie. — si la care apartiene intregulu complexu alu pamenturiloru intravilane si estravilane aretate mai susu:

k). Numerii *parcelari, conscriptiunali* seu *catastrali* ai cartei funduarie. — dupa care sunt inregistrate realitatile pamenturiloru intravilane si estravilane.

Afara de acest'a e de lipsa a se mai sci cu positivitate:

l). Cãta e catimea pamenturiloru intravilane si estravilane — in mesura catastrala?

m). Ocure in protocolulu cartei funduarie. — cu privire la realitatile si pamenturile bisericeii seu a le scoliei — vre o prenotatinue; — si de ce naturaeste acea?

5. Tabelele alaturate, ce cuprindu tôte aceste rubrici in detaiu. — sunt de a se intrebuintia la procurarea dateloru necesarie mai susu indicate.

6. Protopresviterii districtuali sunt insarcinati: a comunica acestu cerculuriu cu tôte comitetele parochiale din tractulu submanuatu. — tramitindule cate o copia spre sciire si acomodare la casu. deca in

privintia acesteii afaceri — nu cumva sar' recere si suecursulu din partea loru.

7). Pentru efeptuirea procurarei dateloru espuse, protopresviterii concerninti sunt indrumati, a conchiama comitetulu, — si dupa impregiurari — sinodulu protopresviteralu, — caruia comunicandui-se cerculariulu de facia este de a i se recomandá cu totu de adinsulu acest'a cestiune importanta si intetitoria pentru asecurarea averei nemiscatoria a bisericeii nostre.

8). Procedur'a cea mai corespundietoria pentru realisarea acesteii afaceri ar fi acea: ca comitetele parochiale sengure se 'si procure datele recerute; inse fiindu caus'a cu multu mai urginte si delicata de catu se fia in stare comitetele parochiale a o efeptui cu acurateti'a si punctualitatea receruta; dreptu aceea comitetulu protopresviteralu va combin'a dupa cea mai buna chipsuela mesurile corespundiatore: — si va incredinti'a acest'a afacere barbatiloru interesati de caus'a averei bisericeii nostre.

9. Comitetulu protopresviteralu. — va denumi unu mandatarium carele va procura de la oficiolatul cartei funduarie datele recerute pentru tôte comunele tractuale; si amplificandu rubricile tablei, acest'a o va transpune concernintelui protopresviteru, — carele apoi o va inaint'a acestui consistoriu spre dispusetiuni ulterioari.

10. Fiindu-ca la acest'a afacere se voru recere si spese de timbru si scripturistice mai vertosu pentru estradarea „*Estraseloru din protocolulu cartei funduarie*“ cari. — despre casurile dubie si inscrierile defectuose ale averei bisericesci — neaparatu sunt de lipsa a se procura. — prin respectivii emisi ai comitetului protopresviteralu. — se ordina: cá spesele recerute spre acestu scopu se se antcipe din partea comiteteloru respective epitropieloru parochiale.

11. Estrasele procurende de la auctoritatea cartei funduarie, voru fi de a se alatur'a langa tabelele atinse sub punctulu 5.) si la timpulu seu a se subscrerne aici'a prin concernentulu protopresviteru districtualu.

12. Pentru economisarea si erutiarea de spese, dar' mai cu sema pentru inlesnirea procurarei dateloru si a estraseloru mentionate, — comitetele protopresviterale potu reflectá cu deosebire la inteligintii nostri cari locuescu in centrulu comitatului respectivu, de a caruia jurisdictiune a cartei funduarie se tienu comunele — siple cari sei recerce a implini acesti'a misiune in interesulu bisericeii nostre.

Dispusetiunea acest'a fiindu fara tota amenerea de a se pune in lucrare; Preon. DT'a nu vei intrelas'a a dispune cele delipse. — pentru convocarea comitetului protopresviteralu. — si despre resultatu a relation'a la timpulu seu.

Datu din siedinti'a senatului epitropescu alu consistoriului eparchialu greco-orientalu. — tienuta in Aradu 4. Februarium vechiu 1871.

Procopiu Ivacicoviciu, m. p.
Episcopulu Aradului.

Pentru redactiune: **Mihaiu Sturz'a.**

Tipariulu lui Stefanu Gyulai in Aradu.